

Bærum kommunes høringsuttalelse vedrørende forslag til endringer i adopsjonsloven og barnevernloven § 4-20.

1. Innledning

Kommunen har kun tatt stilling til den delen av lovforslaget som relaterer seg til barnevernloven.

Kommunen forstår det slik at formålet med å endre loven slik at det åpnes for åpen adopsjon er et ønske om at adopsjon skal bli et hyppigere brukt barneverntiltak.

Kommunen noterer at departementet så sent som i Ot.pr. nr 69 (2008 -2009) kom til at det ikke var nødvendig å foreslå lovendringer for å oppnå dette, men nå vurderer det annerledes.

Så vidt kommunen vet viser en entydig forskning at adopterte barn greier seg bedre enn fosterbarn. Kommunen er derfor enig i at det bør være en målsetting at det gjennomføres flere adopsjoner som barneverntiltak enn det vi ser i dag. Kommunen deler derimot ikke departementets syn på at åpen adopsjon vil være et ledd i en slik målsetting.

En adopsjon sikrer barnet en varig tilknytning til den familien barnet vokser opp i. Det gir barnet er trygghet for at det er hos denne familien det hører til og det sikrer stabilitet i forhold til konflikter om både tilbakeføring, samvær og foreldreansvar. Videre unngår barnet det stigmaet det er å være barnevernsbarn. De samme hensynene gjør seg gjerne gjeldende for adoptivforeldrene, og vil dessuten gjennomgående være motivet for ønsket om adopsjon. For adoptivforeldrene kan det også i tillegg være et ønske om å slippe å forholde seg til de biologiske foreldrene.

2. Formålet med lovendringen

Departementet fremholder at formålet med lovendringen er at en slik endring vil medføre en økt bruk av adopsjon som barneverntiltak. I høringsbrevet skriver departementet: "Ved innføring av en slik adgang, vil ikke hensynet til at et fosterbarn har behov for en viss kontakt med sin biologiske familie hindre en adopsjon etter barnevernloven § 4-20." Denne setningen er egnet til å forstå rettstilstanden i dag slik at det at et fosterbarn har behov for kontakt med sine biologiske foreldre i seg selv vil hindre en adopsjon. Kommunen er ikke enig i at rettstilstanden er slik. Et adopsjonssamtykke skal gis etter en helhetsvurdering av hva som fremstår som best for barnet hvor også generelle betraktninger om forskjellen mellom en langvarig fosterhjemsplassering og en adopsjon vektlegges jf Rt 2007 s. 561.

Kommunen etterlyser en nærmere vurdering av om forslaget kan innebære at man vil få færre fosterforeldre som ønsker adopsjon. Kommunen frykter at det kan bli effekten dersom adopsjon er motivert ut fra ønsket om å kutte bindingen til barnevernet og å slippe å forholde seg til de biologiske foreldrene samt å hindre risikoen for tvister vedrørende barnet. Det bemerkes at barnevernets erfaring for øvrig er at mange fosterforeldre ikke ønsker adopsjon fordi de da mister den økonomiske støtten.

Et ønske om adopsjon vil ofte være motivert ut fra et behov for å kutte bindingen til barnevernet, å slippe å forholde seg til de biologiske foreldrene og sist men ikke minst slippe den belastningen det er at det stadig er en risiko for tvister vedrørende barnet. Departementet har ikke foretatt noen vurdering av hvorvidt forslaget vil innebære at man vil få færre fosterforeldre som ønsker adopsjon. Det eneste som oppnås vil være at man er sikret mot tvister om tilbakeføringer.

Departementet fremholder at det kun er i særlige tilfeller at det skal gjennomføres åpne adopsjoner, men sier lite eller ingen ting om hva man har tenkt som slike særlige tilfeller utover at det må være i de tilfellene der det er bra for barnet å ha en viss kontakt. Dette vil etter kommunes oppfatning i beste fall føre til at man foretar en vurdering av hva barnet *kan tåle*. I verste fall vil det lede til at kommunen må sannsynliggjøre at det ikke vil være *skadelig* for barnet med kontakt. (Det er slik det i praksis har utviklet seg når man vurderer samvær mellom barn og foreldre i forbindelse med omsorgsovertakelser.) Altså vil resultatet etter all sannsynlighet bli slik at bevisetemaet i sakene vil bli hvorvidt barnet må *tåle* kontakt eller om det er *skadelig* for barnet med kontakt.

Til dette kommer at det muligens vil bli lettere for de biologiske foreldrene å samtykke til adopsjon. Men det vil være på betingelse av at de får samvær. Samværsspørsmålet vil dermed bli et tvistetema eller et forhandlingsspørsmål i saken. Kommunen frykter at dette vil medføre at barnevernet vil presses til å gå inn for samvær for å forenkle prosessen og dempe konfliktnivået.

Videre har kommunen merket seg at departementet går inn for at de biologiske foreldrene ikke skal ha anledning til å senere be om mer samvær. Departementet har ikke drøftet hvorledes dette vil stille seg dersom det ikke gjennomføres en åpen adopsjon. Kan de biologiske foreldrene på et senere tidspunkt (for eksempel etter at de har vært gjennom en rehabilitering) dermed ikke be om samvær? Det kan neppe være hensiktsmessig. Man vet at det for de biologiske foreldrene alltid vil være grunnlag for en behandlingsoptimisme/rehabiliteringsoptimisme. For å unngå at de ved en ordinær adopsjon for all fremtid vil være avskåret for samvær ser kommunen en fare for at det vil bli fastsatt en samværsordning til tross for at det på vedtakstidspunktet ikke vil fremstå som best for barnet.

Disse to forholdene kan derfor medføre at åpen adopsjon vil bli normalordningen i større utstrekning enn man i dag ser for seg. Lovendringen kan dermed medføre at en rekke potensielle adoptivbarn får en dårligere ordning, enten fordi fosterforeldrene vil være mer tilbakeholdne med å søke adopsjon, eller fordi også de barna der det ikke nødvendigvis vil være til deres beste med kontakt med foreldrene, vil måtte tåle samvær for å dempe konfliktnivået.

Slik kommunen ser det vil det man oppnår med en slik lovendring utelukkende være at det blir mer bekvemt for beslutningstakerne og mindre inngripende for de biologiske foreldrene.

3. Hensynet til barnet

Barnets beste må være førende og overordnet for enhver lovendring i barnevernloven. Departementet har i liten grad drøftet konsekvensene for de barna det gjelder.

På s. 17 i høringsnotatet slås det fast at en åpen adopsjon vil kunne medføre at det fortsatt vil kunne reises tvister i forhold til barnet. En samværsordning vil også "kunne påvirke barnet og skape uro og usikkerhet på det følelsesmessige og praktiske plan." Det er etter kommunens syn nettopp disse hensynene som gjør at det fremstår som best for barn med adopsjon fremfor fosterhjem. En åpen adopsjon vil nettopp forhindre denne fordelene for barnet.

Den øvrige drøftelsen departementet foretar forutsetter at adoptivforeldrene *ikke vil bidra* til det som fremstår som best for barnet. Slik kommunen ser det er det lite trolig at adoptivforeldrene i motsetning til andre foreldre ikke ønsker det beste for barnet sitt. Kommunen holder det derfor som mest sannsynlig at dersom det er slik at adoptivbarnet har det best dersom det har samvær med biologiske foreldre, og erfaring har vist at samværsordningen fungerer bra, vil adoptivfamilien bidra til slikt samvær uavhengig av et vedtak eller en dom. Deres bidrag er for øvrig en forutsetning for at åpen adopsjon i det hele tatt kan gjennomføres.

Det er i høringsbrevet heller ikke drøftet hvilke belastninger det vil være for barnet med ordningen. I hvilken grad risikerer barnet å komme i en lojalitetskonflikt mellom biologisk familie og adoptivfamilie? (Barnets mening skal høres.) I hvilken grad vil barnet bli berørt av mulige tvister? Det må påregnes tvister fordi en samværsordning ikke vil være statisk men vil måtte reguleres etter barnets alder, foreldrenes fungering osv. Dette vil forde involvering av barnevernets saksbehandlere, talspersoner, sakkyndige og advokater. For kommunen fremstår det som åpenbart at dette vil være en belastning for barnet.

4. Gjennomføring av ordningen

Departementet framholder at det er vanskelig å tenke seg egnede sanksjoner dersom de involverte ikke medvirker til at samværene kan gjennomføres. Kommunen støtter dette og kan derfor ikke se at ordningen har noe for seg utover å gjøre det mer bekvemt for fylkesnemndene og domstolene å fatte vedtak/dommer om adopsjon. Resultatet vil ikke nødvendigvis bli flere adopsjoner fordi det som nevnt vil kunne føre til at færre ønsker adopsjon. Videre vil resultatet også kunne bli at tvister vedrørende barnet ikke bleges, men tvert i mot vil øke med de negative konsekvenser det har for barnet.

Man bør etter kommunens oppfatning være varsom med å fastslå rettigheter gjennom lov som det i praksis er svært vanskelig å håndheve.

Med lovforslaget risikerer man dels at det kan bli færre adopsjoner, og dels at de adopsjonene som gjennomføres blir på dårligere vilkår for barna enn de vilkårene som ligger i dagens ordning.

5. Oppsummering

Bærum kommune vil ikke støtte lovforslaget fordi en ikke kan se at formålet om en økt bruk av adopsjon som barneverntiltak vil oppnås dels fordi det er en reell fare for at færre vil søke adopsjon og dels fordi kommunen frykter at det vil bli vanskelig å gjennomføre adopsjoner uten samvær. Dette vil medføre at de fleste adoptivbarn vil få adopsjoner på dårligere vilkår enn man har med dagens ordning.

Forslaget vil dessuten etter kommunens oppfatning kunne virke prosessdrivende.

Kommunen kan altså ikke se at man oppnår en bedre ordning for barna. Hensynet til en mer bekvem ordning for beslutningstakerne fremstår derimot som åpenbar.

Man må ikke miste av syne at det er i de tilfellene der fungeringen til de biologiske foreldrene er aller dårligst at adopsjon er aktuelt.